

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук,

професора Гомонюк Олени Михайлівни

на дисертацію Чеботарьова Миколи Корнійовича

«Формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки»

подану на здобуття наукового ступеня кандидата педагогічних наук
за спеціальністю 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти

Актуальність дослідження. Демократизація та гуманізація освіти стимулюють діяльність закладів вищої освіти для створення сприятливих умов для формування менеджера нової формації як людини вільної, ініціативної, якій притаманна соціальна гідність, висока мораль, яскраві особистісні характеристики, суспільна свідомість і високий рівень професійної культури. Саме менеджери з такими якостями мають стати трансляторами оновлення в межах суспільства. Це є проблемою і одночасно програмою дій для кожного викладача вищої школи, сутність якої – сприяння формуванню та розвитку нової системи ціннісних орієнтирів, мислення, рис характеру тощо. Вирішення цієї проблеми, розв'язання пов'язаних з нею теоретичних і методичних завдань потребує дослідження цілого комплексу її аспектів. Одному з них присвячено дисертацію Чеботарьова Миколи Корнійовича «Формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки».

Підтвердженням сказаному є виокремлені автором суперечності, що виявляються в процесі професійної підготовки майбутніх менеджерів, зокрема між:

масштабом і динамізмом суспільно-політичних і соціально-економічних змін, які потребують від менеджерів засвоєння нових підходів і навичок в управлінні, підвищення їхньої готовності до адаптивного

управління та одночасно відсутністю спеціальних програм її формування на різних етапах навчання в ЗВО;

зростанням значущості адаптивного управління в суспільному житті, економіці, бізнесі, підприємництві, системі освіти й недостатньою готовністю майбутніх менеджерів до оволодіння відповідними компетенціями під час здобування вищої освіти, їх застосування в практиці керівництва;

необхідністю забезпечувати в педагогічному процесі двосторонній зв'язок при відстеженні готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління й недостатньою розробкою критеріїв, показників і рівнів її оцінки в теорії та практиці професійного навчання.

З огляду на сказане, актуальність теми дисертаційного дослідження Чеботарьова Миколи Корнійовича не викликає сумніву.

Наукова логіка та науковий апарат дослідження. Науковий апарат дисертаційного дослідження збалансований.

Мета дослідження полягає в обґрунтуванні й експериментальній перевірці ефективності педагогічних умов формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки.

Об'єкт дослідження – професійна підготовка майбутніх менеджерів у ЗВО.

Предмет дослідження – педагогічні умови формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки.

Гіпотеза і завдання дослідження репрезентують картину спрямованості наукового пошуку, його проміжні й кінцевий результати та послідовність їх досягнення.

Дискусійні аспекти.

1. *3 і 4 завдання дослідження можна було б об'єднати та додати завдання, в якому буде відображена практична спрямованість дослідження.*

Наукова новизна та теоретичне значення дослідження полягає в тому, що: вперше визначено, обґрунтовано й експериментально перевірено ефективність педагогічних умов формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки, а саме: забезпечення спрямованості майбутніх менеджерів на формування готовності до адаптивного управління; активізація взаємодії викладачів і студентів для забезпечення їх ефективної включеності у процес формування готовності до адаптивного управління; використання інноваційних педагогічних технологій для формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління, розроблено модель їх реалізації в ЗВО.

Заслугує позитивної оцінки той факт, що в дисертації уточнено зміст поняття «адаптивне управління», визначено сутність і структуру готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління через конкретизацію її компонентів (мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний, саморегулюючий), однойменних критеріїв, відповідних їм показників, рівнів сформованості;

У роботі представлено практичні доробки автора: змістове наповнення й методичне забезпечення лекційних і практичних занять окремих навчальних дисциплін циклів професійної та практичної підготовки («Основи менеджменту», «Управління персоналом», «Організація праці менеджера», «Стратегічне планування», «Ділове адміністрування», «Антикризове управління», «Інноваційний менеджмент»), гуманітарної і соціально-економічної підготовки («Вступ до спеціальності», «Основи психології та педагогіки», «Конфліктологія та психологія управління») для студентів освітніх ступенів бакалавра, магістра (ОКР спеціаліста) у контексті збагачення їхнього суб'єктивного особистісно-професійного досвіду з адаптивного управління; авторське доповнення навчально-методичного забезпечення викладання спецкурсу «Психологія досягнення успіху».

Понятійно-термінологічний апарат дослідження.

Дисертантом проведена значна робота щодо аналізу поняттєвого апарату з досліджуваної проблеми. Проведено аналіз та здійснено різнобічну інтерпретацію понять «підготовка майбутніх менеджерів до адаптивного управління»; «готовність майбутнього менеджера до адаптивного управління»; «адаптивне управління».

Змістове наповнення дисертаційного дослідження. Відповідно до логіки дисертаційного дослідження та визначеного наукового апарату розкриваються його основні положення. Перш за все, у цьому плані необхідно відмітити підхід дисертантки щодо виокремлення положень, які, на її думку, визначають стратегію і тактику наукового дослідження проблеми формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки.

Тривалий досвід роботи у ЗВО дозволили автору дисертації обґрунтувати власне бачення способів вирішення досліджуваної проблеми.

У дисертації систематизовано теоретичні базові відомості щодо суті готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління, розроблено модель їх реалізації в ЗВО;

Нам імпонує тлумачення автором дисертації поняття *«готовність майбутнього менеджера до адаптивного управління»* як характеристики суб'єкта управлінської діяльності, який самостійно пристосовується до її змін, набуває необхідні для цього знання і вміння, здатен приймати відповідні рішення у проблемних ситуаціях, планувати та здійснювати дії, адекватні конкретним обставинам, а також забезпечує самоконтроль, саморегуляцію, самоуправління і самовдосконалення в процесі їх ефективного виконання.

Миколою Корнійовичом, на нашу думку, вдало обґрунтовано структуру готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління; визначено критерії, показники та рівні готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління; проаналізовано стан її сформованості в студентів;

розкрито зміст формування готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління.

Заслуговує на позитивну оцінку розроблена модель формування готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління у процесі професійної підготовки, що об'єднує основні конструкти досліджуваного процесу, а саме: мету, зміст, форми, технології реалізації, педагогічні умови, зміст, що відображає специфіку досліджуваного явища та кінцевий результат – рівень риторичної культури. Модель передбачає побудову й аналіз досліджуваного процесу за такими основними блоками: концептуально-цільовим, теоретико-методологічним, змістово-технологічним і результативно-оцінним.

Дискусійні аспекти.

У моделі формування готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління у процесі професійної підготовки можна було б об'єднати концептуально-цільовий та теоретико-методологічний блоки.

Позитивно оцінюємо й факт, що Микола Корнійович у змісті готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління виокремив й охарактеризував основні компоненти: мотиваційно-ціннісний, операційно-діяльнісний і саморегулюючий.

Заслуговує на схвалення розроблена автором дисертації методика формування готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління.

Експериментальна складова дослідження включає в себе констатувальний, формувальний та контрольний етапи дослідження, що у повній мірі реалізують завдання дослідження та його гіпотетичне припущення.

Формувальний етап експерименту передбачав перевірку ефективності педагогічних умов формування готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління у процесі професійної підготовки.

Достовірність результатів підтверджується теоретичним обґрунтуванням проведеного дослідження, значною вибіркою респондентів,

валідними методиками, поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих емпіричних даних.

Особливої уваги заслуговує внесок автора у практичну реалізацію розробленого змістового наповнення й методичного забезпечення лекційних і практичних занять окремих навчальних дисциплін циклів професійної та практичної підготовки («Основи менеджменту», «Управління персоналом», «Організація праці менеджера», «Стратегічне планування», «Ділове адміністрування», «Антикризове управління», «Інноваційний менеджмент»), гуманітарної і соціально-економічної підготовки («Вступ до спеціальності», «Основи психології та педагогіки», «Конфліктологія та психологія управління») для студентів освітніх ступенів бакалавра, магістра (ОКР спеціаліста) у контексті збагачення їхнього суб'єктивного особистісно-професійного досвіду з адаптивного управління; авторському доповненні навчально-методичного забезпечення викладання спецкурсу «Психологія досягнення успіху».

Навчальний посібник «Готовність до адаптивного управління сучасного менеджера в умовах конкуренції на ринку праці» може використовуватися викладачами в навчальному процесі ЗВО, студентами для підготовки до практичних занять і екзаменів, під час самостійної роботи.

Підтвердженням цьому слугують довідки про впровадження запропонованого автором навчально-методичного комплексу в навчальний процес Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» (довідка № 66-02-301/40 від 19.06.2018 р.), Запорізького національного університету (довідка № 0104-13/44 від 05.06.2018 р.), Одеського національного політехнічного університету (довідка № 1244/83-06 від 31.05.2018 р.), Харківського національного автомобільно-дорожного університету (довідка № 1461/57 від 24.05.2018 р.).

До уже висловлених зауважень і побажань дозвольте висловити ще такі:

3. У вступі дисертації та автореферату автор наводить суперечності, що негативно позначаються на професійній підготовці майбутніх менеджерів. Однак бажано було б пояснити, чи вдалося автору розв'язати їх у процесі дослідно-експериментальної роботи?

4. Розкриваючи структурні компоненти готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління, доцільно було б більш детально розкрити їх змістове наповнення.

5. Робота значно виграла б за рахунок подання окремим підрозділом зарубіжного досвіду формування готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління.

6. Бракує оцінних суджень дослідника при висвітленні концептуальних поглядів деяких науковців.

7. В роботі зустрічаються мовностилістичні неточності, калька.

Висловлені зауваження, побажання і дискусійні думки не заперечують позитивної оцінки наукового рівня дисертації, що здійснює певний внесок у розробку проблеми готовності майбутнього менеджера до адаптивного управління у процесі професійної підготовки.

Отже, логіка дослідження, послідовність викладу та доказовість положень і висновків – це ті характеристики, що надають дисертаційному дослідженню цілісності, повноти, завершеності. Робота має теоретичне і практичне значення, оскільки одержані в дисертації результати та представлені узагальнення можуть використовуватись у процесі професійної підготовки менеджерів в ЗВО.

Висновки сформульовані дисертантом чітко і повно, розкривають за поставленими в роботі завданнями основні надбання та результати дослідження. В опублікованих за темою дисертації у 21 публікації, з яких 11 одноосібних, викладено основні наукові положення, зроблені у процесі наукового пошуку. Зміст дисертації відповідає паспорту спеціальності 13.00.04– теорія і методика професійної освіти.

Загальний висновок.

Дисертаційна робота **«Формування готовності майбутніх менеджерів до адаптивного управління у процесі професійної підготовки»** є завершеним самостійним дослідженням, що відповідає вимогам пп. 9, 11 «Порядку присудження наукових ступенів», а її автор – Чеботарьов Микола Корнійович – заслуговує на присудження їй наукового ступеня кандидата педагогічних наук зі спеціальності 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти.

Офіційний опонент

доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри психології і педагогіки
Хмельницького національного
університету

О. М. Гомонюк

Підпис О. М. Гомонюк засвідчую:

Перший проректор,
проректор з науково-педагогічної та наукової роботи
доктор економічних наук,
професор

М. П. Войнаренко,